

sod, na tanko ločeni od nevernikov, so zvesto po čerki svoje stare postave stavili svoje sinagoge in brez dvombe tudi šole. Le to je bilo škoda, da pri njih dekleta niso smele hoditi v šolo, temuč, ker se ženski spol ni smel prosto gibati, so bile izročene materam, da so jih izrejale in izobraževale. Tudi to je bilo škoda, da je v Izraelu družinsko življenje, posebno zavoljo ločenih zakonov, čedalje bolj razpadalo, in tedaj se šola tudi ni mógla nanj zanašati. Žalostno je bilo tudi še to, da se je pri Izraelcih vera sprevergla samo na obhajanje ceremonij, kar ni nikakor bilo brez škodljivih nasledkov za ljudsko šolo.

(Dalje prih.)

Kratek obris godbine povestnice. *)

(Dalje.)

Godba novejših časov.

Z začetkom kerščanstva se začne tudi za godbino povestnico nova doba, ktere sad je naša dandanašnja godba. Kerščanske občine so gojile cerkveno petje; njih pastirji so si prizadevali ga zboljšati; posebno veliko za povzdigo godbe se je pripomoglo po samostanih.

Sv. Ambrozi, od 374. — 379. leta milanski škof, si je pridobil mnogo zaslug za zboljšanje cerkvenega petja. Vpeljal je štiri avtentične cerkvene glasorede, ter je zlagal in skladal nove cerkvene pesmi in napeve. Pravijo, da je on zložil imenitno, po njem imenovano, hvalno pesem „Te Deum Laudamus“. Drugi pa terdijo, da je bila kakih 100 let pozneje zložena.

Sv. Gregori Veliki, papež od 591 — 604, je leta 599 cerkveno petje popolnoma preuredil. Čveterim po sv. Ambroziju vpeljanim glasoredom je pridjal še štiri nove, ki jih je s čerkami A B C D E F G, v drugi osmini z a b c d e f g, in v tretji z aa bb cc dd ee ff gg i. t. d. zaznamoval. Vredil

*) V II. listu „Tovarša“ prosim, naj čast. bravci namesto v Atenu, v Tebnu berejo: v Atenah, v Tebah. Pristavljam, da tih pregreškov nisem iz nevednosti naredil, temuč sta se mi v hitri pisavi in večkratni misli na nemški „Athen“ in „Theben“ vrinila.

je šole za petje, in tudi sam je podučeval pevce. Z lastno roko je spisal Antifonari, t. j. sestavo vseh pri božji službi navadnih napevov. To njegovo delo in pa šibo, ktere se je pri podučevanju dečkov pevcov posluževal, so še v 9. stoletji v Rimu razkazovali. Še dandanašnji njegove napeve mašniki po vseh katoliških cerkvah pri slovesni službi božji pri altarju popevajo.

Hukbald, flanderski menih (roj. 840, † 21. okt. 930) je storil prve poskušnje o harmonii (mnogoglasju). Spremljal je melodijo s peterkami (Quinten), ali pa s čveterkami (Quarten), le malokdaj je rabil trojke (Terzen). Čigavo uho bi pač dandanašnji kaj takega prenesti moglo? Takratna pisava glask, ki so jih „neume“ imenovali, ni bila drugega, kakor male čertice, pike, kljuke, zvijače i. t. d. Bila je toraj silno težko razumljiva. Hukbald je tudi zato poskerbel. Postavil je „neume“ na „čerte“ (Linien), kterih je rabil po 4, 5, 7, 8, 9, 11 in celo 19. Akoravno je bil o številu čert zelo dvomljiv, se mu vendar mora priznati zasluga, da je vpeljal čerte in s tem godbinemu razvitju veliko več koristil, kakor mnogo slavljeni Gvido aretiški. Hukbald je bil tudi znaten pesnik; sestavil je pesem v hvalo plešcov (Basel 1561), ki ima 136 verstic, kterih vsaka se začne s čerko C.

Gvido aretiški, menih v benediktinskem samostanu v Pompózi na Laškem, okoli leta 1000, je bil sloveč učitelj petja. Pod njegovim vodstvom so se učenci v kakih dveh letih toliko naučili, kakor sicer v 10. O njegovem času so bile navadne 2 čerti (Linien, ena rudeča, druga rumena), kterima je Gvido še 2 čerki pridjal, ter je stavil „neume“ na nje in med nje. Nevošljivost in sovraštvo ste ga pa zavaljo tolikih preuredb tako počernile, da je mogel zapustiti samostan. Kmalu potem ga je poklical papež Joan XIX. v Rim, kjer so ga imeli sploh v veliki časti. Njegovi sorodniki so mu mnogo znajdeb prisojevali, ktere pa niso obveljale, ker se je pozneje iz njegovih zapuščenih spisov zvedilo, da so bile že zdavnej pred njim znane. Do današnjih časov pa se je ohranila „Gvidova roka“, ki jo v začetku antifonalov narisano vidimo.

V 12. stoletju se je godba na višjo stopnjo povzdignila. Razširil se je bil nauk v mnogoglasju (harmonii), začelo se je meroglasje (Rhythmik) in ž njim glaska (Note) po našem sedanjem zaumku. Pisali so iz začetka 4

glaske, ki so jih imenovali po njih vrednosti: $\square\square$ „maxima“, \square „longa“, \square „brevis“ in \diamond „semibrevis“; pozneje je bila pridjana še \diamond „minima“.

(Dalje prih.)

Opominek za učitelja

mesca svečana.

Pomisli, da znesek vseh učiteljevih čednost je: ljubezen in veselo serce. Stopi v šolo kakor angelj, in vsi tvoji učenci bodo kakor angelčki. Izrečaj pa mladino naj pred za Boga in zavoljo Boga, in potem bode tudi dobra za svet. Varovaj pa se, da se pri otrocih ne boš hlinil. Tvoj zgled je poskus za tvoje govorjenje. — Opominjaj mladost prav po očetovsko, naj nikar ne hodijo gledat razujzdanih pustnih plesavcov in zapeljivih norčij. Napravi jim pa zato raje sam kako prijetno in nedolžno veselico! Skerbi, da se bodo otroci že zgodaj napeljevali na pravo pot lepega kerščanskega vedenja. Ložeje je koga od slabe poti odvracati, kakor pa ga od slabe na pravo verniti. — Nedeljskim učencem razlagaj, po kateri obertnji se pridobuje naš živež in naša obleka. — Če bo proti koncu tega mesca že kopno in toplo, povej učencem, kaj in kako bi se že kaj za polje pripravljalo. Večjim učencem naročaj, naj drevje čistijo, da ne bo na njem gosencihih zaleg in škodljivega mahu.

Zastavica.

Jaz dve besedi tu imam,
Razločni ste zares prav malo, —
Število čerk le reče nam,
Kaj prva, druga bi nam dala.

Beseda prva čerke tri
V počasnem zlogu nam pokaže, —
Pove obrodek stvarnosti,
Ki daje prida mnoge baže.

Če deneš še v besedo to
Od spredi terdih pismenk eno,
Storiš besedo skor noro —
Mladosti živi zaželeno.

J. Dr. Vlasténski.

glaske, ki so jih imenovali po njih vrednosti: $\square\square$ „maxima“, \square „longa“, \square „brevis“ in \diamond „semibrevis“; pozneje je bila pridjana še \diamond „minima“.

(Dalje prih.)

Opominek za učitelja

mesca svečana.

Pomisli, da znesek vseh učiteljevih čednost je: ljubezen in veselo serce. Stopi v šolo kakor angelj, in vsi tvoji učenci bodo kakor angelčki. Izrečaj pa mladino naj pred za Boga in zavoljo Boga, in potem bode tudi dobra za svet. Varovaj pa se, da se pri otrocih ne boš hlinil. Tvoj zgled je poskus za tvoje govorjenje. — Opominjaj mladost prav po očetovsko, naj nikar ne hodijo gledat razujzdanih pustnih plesavcov in zapeljivih norčij. Napravi jim pa zato raje sam kako prijetno in nedolžno veselico! Skerbi, da se bodo otroci že zgodaj napeljevali na pravo pot lepega kerščanskega vedenja. Ložeje je koga od slabe poti odvracati, kakor pa ga od slabe na pravo verniti. — Nedeljskim učencem razlagaj, po kateri obertnji se pridobuje naš živež in naša obleka. — Če bo proti koncu tega mesca že kopno in toplo, povej učencem, kaj in kako bi se že kaj za polje pripravljalo. Večjim učencem naročaj, naj drevje čistijo, da ne bo na njem gosencihi zaleg in škodljivega mahu.

Zastavica.

Jaz dve besedi tu imam,
Razločni ste zares prav malo, —
Število čerk le reče nam,
Kaj prva, druga bi nam dala.

Beseda prva čerke tri
V počasnem zlogu nam pokaže, —
Pove obrodek stvarnosti,
Ki daje prida mnoge baže.

Če deneš še v besedo to
Od spredi terdih pismenk eno,
Storiš besedo skor noro —
Mladosti živi zaželeno.

J. Dr. Vlasténski.